

09 FEB 2009

Norsk Fengsels- og Friomsorgsforbund

JUSTISDEPARTEMENTET	
09 FEB 2009	
SAKSNR.:	200502517
AVD/KONT/BEH:	KOA/DUS/ET
DOK.NR.	133
ARKIVKODE:	452

– din trygghet – vår sak!

Møllergt. 10, 0170 Oslo - Norge
Sentralbord: 23 06 15 65
Telefax: 22 42 46 48
Org.nr.: 971 436 239
E-post: post@fengselogfriomsorgsforbund.no
www.fengselogfriomsorg.no

Justisdepartementet,
Kriminalomsorgsavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 4. Februar 2009

HØRING NOU 2008:15 OM BARN OG STRAFF

Det vises til brev av 23.10.08. vedr. NOU 2008:15 Barn og straff – utviklingsstøtte og kontroll. Forbundet har hatt saken ute til organisasjonsmessig behandling i lokalforeningene og i regionavdelingene. Vi minner om at forbundet har fått muntlig tilsagn om utvidet svarfrist til etter sentralstyrets møte i går.

Innledende kommentar.

Norsk Fengsels og Friomsorgsforbunds (NFF) hovedinntrykk er at utvalgets forslag har gode intensjoner. NOU 2008:15 inneholder flere forslag som forbundet uten videre vil støtte. I denne høringsuttalelsen legger vi hovedvekten på de forslag som forbundet enten er uenige i eller som vi har kommentarer til.

Forbundet er enig med regjeringen i målsettingen om at barn ikke skal sitte i fengsel. Vi har registrert at dette er regjeringens utgangspunkt, men vi ser samtidig at det for tiden er under planlegging to institusjoner under kriminalomsorgen som har nettopp barn (15-18 år) som målgruppe. De to fengslene skal etter hva vi har fått opplyst driftes i en prøveperiode på to år. Tiltakene skal etter dette evalueres. Forbundet er sterkt kritisk til at dette skjer samtidig som denne NOU er til høring, all den tid NOUen inneholder forslag om opprettelse av tiltak for barn som begår lovbrudd. Forbundet er uenig i at det etableres egne barnefengsler, vi viser til vår begrunnelse for dette under pkt 9.5..

Punkt 9.5. Bruk av straff

I dette høringssvaret tas inn vedtak gjort av sentralstyret i NFF vedrørende saken:

Sentralstyrets prinsipielle syn er at barn mellom 15 og 18 år ikke skal dømmes til ubetinget fengsel. Dette er forbundets primære oppfatning. Når dette likevel skjer med hjemmel i eksisterende straffelov, er det kriminalomsorgens ansvar å sørge for at straffegjennomføringen ikke skjer i ordinære fengselsinstitusjoner. Unge straffedømte som samfunnet må skjermes mot bør, når et slikt tilbud er bygget opp, sone straffen etter Str.gj.lovens § 12, dvs i forsterkede institusjoner utenfor fengsel i regi av barnevernet.

Barnevernsinstitusjonene må umiddelbart styrkes.

Inntil et slikt tilbud er på plass, må kriminalomsorgen få nok ressurser til å fortsette dagens arbeid med å lage tilrettelagte opplegg rundt de unge som kriminalomsorgen har ansvaret for.

Øvrige unge innsatte bør prioriteres til soning i hjemmet med eller uten elektronisk kontroll jfr Str.gj.lovens § 16. Sentralstyret mener arbeidet med ny alminnelig straffelov må ha som siktemål å utelukke fengsel som straffealternativ for unge under 18 år.

Når det gjelder planene om å legge til rette for unge straffedømte ved Bjørgvin fengsel og i Oslo-regionen, er sentralstyret av den oppfatning at dette er prosjekter som bør skrinlegges.

Sentralstyret mener det er feil å samle unge med grov og gjentatt kriminalitet i to enheter i kriminalomsorgen jfr avsnittet over. Særlig betenkelig er det at noen av disse skal sone langt fra hjemstedet. Sentralstyret ber administrasjonen gjøre dette synet kjent for politisk ledelse. Videre er det nødvendig å be justispolitikere fra flere politiske partier på Stortinget om et møte om saken. Sitat slutt.

NFF mener på prinsipielt grunnlag at barn ikke skal sitte i fengsel. Det bør i utgangspunktet være barnevernet som tar seg av de under 18 år med egne forsterkede institusjoner slik at de ikke kommer i kontakt med eldre domfelte. Disse kan bli drevet i samarbeid mellom barnevernet og kriminalomsorgen der retningslinjene som ligger i straffegjennomføringsloven gjelder.

Barnevernet må derfor opprustes slik at de kan takle barn med slike atferdsvansker.

I kriminalomsorgen region sør har det tidligere vært to institusjoner som har vært for barn. Dette var Bastøy med sin historie og tidligere Berg ungdomsfengsel. Begge disse institusjoner er nå lagt ned. Ut i fra et faglig ståsted er slike institusjoner historie og bør forbli det for all fremtid. Derfor bør planene om bygging av nye "fengsler" for barn skrinlegges.

NFF anbefaler en utbygging og opprustning av barnevernet, slik at barn kan få det tilbudet om hjelp som de måtte trenge. Forbundet ser det som særlig uheldig når 15åringer innsettes i varetekt eller soner dom i fengsel, og foreslår derfor at ubetinget fengsel som straff for 15åringer fjernes som straffealternativ i straffeloven. Samfunnsstraff, med tett oppfølging av kriminalomsorgen i samarbeid med barnevernet og soning etter Straffegjennomføringslovens § 16 (med og uten elektronisk kontroll) med tett oppfølging av kriminalomsorgen i samarbeid med barnevernet, bør benyttes for denne aldersgruppen. Også for barn mellom 16 og 18 bør disse soningsformene være de naturlige soningsformene.

9.5.3. Bruk av fengsel

Det framgår av NOUen mange og vektige grunner til at barn ikke bør sitte i fengsel. Utvalget nevner at fengsel er særlig belastende for barn og at bruk av fengsel ofte har negative følger for barn. Selv om det er forskjell på modenhetsnivået på for eks15 eller 16åringer, er det grunn til å tro at tapslisten ved fengselsoppholdet er betydelig lenger for barn enn for andre innsatte. Når utvalget likevel går inn for å bruke fengsel for barn synes det å være begrunnet med at man har vektlagt hensynet til samfunnsvern og til allmennpreventive årsaker tyngre enn hensynet til skadevirkningene for det enkelte barn. Etter forbundet oppfatning strider dette mot FNs barnekonvensjon artikkel 3 (1) hvor det står:

Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsordninger, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Sitat slutt.

NFF mener at etablering av egne barnefengsler (i første omgang to) ikke kan forsvares dersom Norge har som intensjon å følge FNs barnekonvensjon. Det kan neppe hevdes at bruk av fengsel i enkelte tilfeller kan være til barnets beste fordi alternativene er enda verre. Det er nemlig ikke slik at man kan si at alt annet enn fengsel er prøvd og at fengsel dermed er absolutt nødvendig. Til syvende og sist er dette et spørsmål om hvor mye ressurser samfunnet er villig til å bruke på formålet.

Man kan for eks. tenke seg forsterkede boliger under barnevernet, bemannet med fagpersonell og med tilstrekkelig fysisk sikkerhet i bygget, som et alternativ til fengsel for de utagerende og krevende barna som har fått fengselsstraff eller skal utholde varetekt. For å ivareta nærhetsprinsippet kan man bygge flere slike boliger rundt i landet. Barnevernet må da styrkes kraftig bemanningsmessig. Bemanningen må være fleksibel og personalet kan i de periodene ingen barn oppholder seg i institusjonen arbeide i det ordinære barnevernet.

En fordel med at barnevernet gis ansvaret for straffegjennomføringen er at barnevernsloven bygger på hensynet til det enkelte barns behov og på hensynet til barnas beste, mens straffegjennomføringsloven har flere hensyn å ivareta. Mange av bestemmelsene vil være direkte skadelige for barn dersom de kommer til anvendelse. Eksempler på dette er muligheten til utelukkelse fra fellesskap, disiplinærforføyninger, adgang til å nekte besøk, adgang til urinprøvetaking, bruk av tvangsmidler og sikkerhetscelle med mer.

9.5.5 Ungdomsstormøte

Forbundet slutter seg i hovedsak til den foreslåtte ordningen med ungdomsstormøte. Vi forutsetter at dette er et alternativ hvor det ellers ville blitt brukt fengselsstraff, og ikke et alternativ til for eks påtaleunntatelse. I så fall vil ungdomsstormøte virke skjerpene, noe vi antar ikke er hensikten. Det bør vurderes om ungdomsstormøte i særlige tilfeller bør inngå som en del av samfunnsstraffen, eller som en del av soningen etter § 16 i str.gj.l., dersom dette vurderes som hensiktsmessig for å hindre gjentakelse.

9.6. Gjennomføring av fengselsstraffen

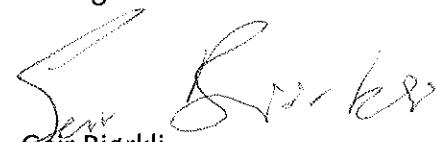
Forbundets utgangspunkt er som nevnt over at barn ikke skal sitte i fengsel. Utvalgets forslag om opprettelse av seks enheter hvor barn skal plasseres er uakseptabelt. Vi registrerer at dette neppe blir realisert når det gjelder antall, idet det i stortingsmelding nr 37 forslås to enheter av denne kategori.

Dersom fengsel blir besluttet akseptert som virkemiddel er det viktig at barn ikke soner sammen med voksne. Det er i strid med FNs barnekonvensjon å plassere barn og voksne i samme enhet. Forbundet er enig i at dersom barn skal innsettes i fengsel er det riktig å benytte den mildeste soningsformen. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at det er begrensede muligheter til å følge opp og ivareta den enkeltes behov i de store, åpne fengslene IIseng, Sandeid, Verdal, Hof og Trøgstad. Dette skyldes at antallet innsatte er stort og det er relativt få ansatte. I et slikt miljø er det fare for uheldig påvirkninger av unge innsatte. Hvis man med *mildeste soningsform* legger vekt på kun sikkerhetsgradering av enheten vil dette kunne slå uheldig ut.

Punkt 9.7 – Kartlegging av siktede

Kartlegging av den enkelte det tas ut tiltale mot, er åpenbart nødvendig, slik NOUen foreslår.. Det bør for øvrig vurderes om det er nødvendig at dette skal gjelde alle siktede. NFF mener at det bør være et samsvar mellom lovbruddets alvorlighetsgrad og antall fakta som kartlegges.

Den siktedes modenhetsnivå bør etter forbundet mening forsøkes klarlagt. Modenhetsnivået er svært forskjellig for aldergruppen 15-18. Siktedes fysiske alder kan faktisk i noen tilfeller være mindre viktig enn den mentale "alder" når det gjelder strafferettslig tilregnelighet, valg av soningsform osv.

Geir Bjørkli
forbundsleder